

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi/ Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 07.10.2024
Kabul Tarihi / Date Accepted : 20.11.2024
Yayın Tarihi / Date Published : 31.12.2024
DOI : <https://doi.org/10.51576/ynd.1562672>
e-ISSN : 2792-0178

İntihal/Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism.

ÖRGÜN VE YAYGIN EĞİTİMDE SANATIN ROLÜ: LÜBNAN MODELİYLE ÇOK KÜLTÜRLÜ TOPLUMLARDA KÜLTÜREL MİRASI KORUMA

GÜNCAN, Özge.¹

ÇELİK, Dilara.²

ÖZ

Sanatın tüm dalları arasında müzik; bir milletin kültür yapısının, ideolojik bakış açısının, toplumsal karakterinin ve değerlerinin şeffaf bir biçimde yorumlanmasını sağlamaktadır. Arthur Schopenhauer ve Friedrich Nietzsche’de müziğin diğer sanat formlarından daha derin, evrensel ve doğrudan etkili bir araç olduğunu öne sürmüş, insan duygularını etkileyen güçlü bir ifade biçimi olduğunu savunmuşlardır. Toplumsal ve bireysel yaşamda büyük etkiye sahip olan iletişim, kültürel mirasın nesilden nesile aktarılmasında, bununla birlikte örgün veya yaygın öğrenme faaliyetlerinde de önemli bir konumdadır. Bu anlamda sanat eğitiminin, öğrencilerin bilgiye ulaşma yolunda sağladığı çeşitlilik, karar verme ve sorun çözme becerilerinde alternatif bir süreç olduğu

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir, Türkiye, Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı, Müzik Bölümü, Piyano ASD, ozgeguncan@gmail.com, <https://orcid.org-0000-0002-6376-5743>.

² Doç. Eskişehir, Türkiye, Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı, Sahne Sanatları Bölümü, Opera ASD, dilarac@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org-0000-0002-5292-2184>.

yadsınamaz bir gerçektir. Sosyal ve sivil hayatta görüşlerin paylaşılıp, tartışılabilirlik birlikteliklerin sağlanması, eleştirel düşünmenin gelişimine katkı sağlamasına teşvik eden çalışmaları yürütmek üzere sanat eğitiminin örgün ve yaygın öğrenme faaliyetlerine yönelik fırsatlar sağladığı gözlemlenmektedir. Eğitim konusunda çok gelişmiş olan Lübnan, matematik ve fen eğitimi alanlarında dünyanın dördüncü ülkesi konumunda yer almaktadır. Lübnan'ın jeopolitik konumu ve kozmopolit etnik yapısı ülkenin tarihine olduğu kadar kültürel yapısına da büyük etki sağlamıştır. 500 yıl boyunca Osmanlı egemenliğinde olan Lübnan'da, Osmanlı kültürünün etkisi günümüzde hala etkisini sürdürmektedir. Çalışmada örnek alınacak Lübnan modeli, ülkelerarası kültür birliğini sağlaması anlamında seçilmiş olup, örgün ve yaygın öğretim faaliyetlerinde sanat eğitimi ile bilgi-beceri ve yaratıcılık gibi yeterliliklere imkân vermesi, aynı zamanda bu yetkinliğin güçlenmesi, farklı kültür ve ülkeler hakkında farkındalığın artırılması ve uluslararası ağların oluşturulması gibi amaçlar gözetilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lübnan modeli, sanat eğitimi, çok kültürlülük, sanat ve kültür, örgün ve yaygın eğitim.

THE ROLE OF ART IN FORMAL AND NON-FORMAL EDUCATION: PRESERVING CULTURAL HERITAGE IN MULTICULTURAL SOCIETIES WITH THE LEBANESE MODEL

ABSTRACT

Among all the branches of art, music offers a clear insight into the cultural structure, ideological point of view, social character, and values of a nation. In Arthur Schopenhauer and Friedrich Nietzsche, they suggested that music is a deeper, universal and directly effective tool than other art forms, and argued that it is a powerful form of expression that affects human emotions. Communication, which has a great impact on social and individual life, plays an important role in the transmission of cultural heritage across generations, as well as in formal or non-formal learning activities. In this sense, it is an undeniable fact that art education is an alternative process in the diversity, decision-making and problem-solving skills that students provide on the way to access information. It is observed that art education provides opportunities for formal and non-formal learning activities in order to provide associations where opinions can be shared and discussed in social and civil life, to carry out studies that encourage people to contribute to the

development of critical thinking. Lebanon, which is very advanced in education, is the fourth country in the world in the fields of mathematics and science education. Lebanon's geopolitical position and cosmopolitan ethnic structure have had a great impact on its cultural fabric as well as its history. In Lebanon, which was under Ottoman rule for 500 years, the influence of Ottoman culture remains influential today. The Lebanese model to be taken as an example in the study has been chosen in the sense of ensuring the unity of culture between countries, and aims such as enabling qualifications such as art education, knowledge-skills and creativity in formal and non-formal educational activities, as well as strengthening this competence, increasing awareness of different cultures and countries, and creating international networks are taken into account.

Keywords: Lebanese model, art education, multiculturalism, art and culture, formal and non-formal education.

GİRİŞ

Lübnan, zengin ve çok çeşitli kültür-sanat mirasına sahip bir Orta Doğu ülkesidir. Yazar Zahide Tuba Kor'un tespitleri ise şu şekildedir:

“1975'te %67 olan şehirleşme oranı, iç savaş sırasında yaşanan büyük nüfus hareketliliği neticesinde 2008'de %87 ulaşmıştır. 1932'deki sayıma göre nüfusu 161.947 olan (Meir, 1988, s. 243) Beyrut, bugün iki milyona yaklaşan nüfusuyla Lübnan'daki tüm mezheplerin yaşadığı ve yabancıların yoğun olarak bulunduğu kozmopolit bir şehir haline dönüşmüştür.” (Kor, 2009: 8).

Nüfusunun %59'unu Müslümanların, %39'unu ise Hristiyanların oluşturduğu Lübnan, çok kültürlü etnik bir yapıya sahiptir. Müzik, dans, edebiyat, mimari ve mutfak gibi pek çok alanda zengin bir geçmişe sahiptir. Lübnan'da geleneksel Arap müziğinin yanı sıra, modern müzik türleri de oldukça popülerdir. Bunun yanında başkent Beyrut, şehre hayat veren Beyrut Nehri ile hem doğal güzellikleri sebebiyle yaşamı renklendiren hem de ulusal ve uluslararası zengin sanat etkinlikleriyle bilinen bir kültür merkezidir. Aynı zamanda Lübnan mutfağı da dünya çapında ünlüdür, özellikle de mezeleri ve özgün tatlarıyla tanınmaktadır. Edebiyat alanında ise Lübnanlı yazarlar arasında Khalil Gibran gibi uluslararası tanınmış isimler bulunmaktadır. Tüm bu paradigmlar bağlamında Lübnan kültürü; dini, tarihi ve modern unsurların etkileşiminden ortaya çıkan zengin mozağe sahip önemli bir ülke konumundadır.

Lübnan'ın sosyo-kültürel sistemi oldukça karmaşıktır ve etnik, dini ve kültürel çeşitlilik üzerine kurulmuştur. Bu temel unsurlardan ilki din ve etnik gruplardır. Lübnan'da Müslümanlar (Şiiiler, Sünniler), Hristiyanlar (Maronitler, Katolikler, Ortodokslar), Dürziler ve bunların dışında küçük

gruplar arasında çeşitli dini inançların olduğu çok sayıda etnik grup bulunmaktadır. Bunca farklı grubun yaşadığı Lübnan’da, karmaşık bir politik sistem hakimdir. Bu politik sistem dini ve etnik gruplar arasında dengeyi korumayı amaçlamakta bunun yanında da bazen politik istikrarsızlığa neden olabilmektedir. Çeşitli etnik grupların en önemli ortak noktalarından biri ise Lübnan’daki aile bağlarıdır. Aile, Lübnan toplumunun temelini oluşturmakta ve toplum kültüründe ve bireysel hayatlarda önemli bir rol oynamaktadır. Aile kavramını bir arada tutan önemli sosyal paylaşımlardan biri ise Lübnan’daki yemek kültürüdür. Lübnan mutfağı, zengin mezeleri, kebabları ve özgün tatlariyla ünlü geleneksel bir yapı sunmaktadır.

Lübnan’da yaygın olarak pek çok dil kullanıldığı bilinmektedir. Resmi dilin Arapça olduğu Lübnan’da, özellikle İngilizce en yaygın dil olarak kullanılmakta olup, Fransızcanın da buna eşlik ettiği görülmektedir. Bu çeşitliliğin, Lübnan’ı kozmopolit bir ülke yapmanın yanı sıra eğitime verilen önemle de gelecek nesli oluşturmak anlamında büyük önem taşıdığı söylenebilir. Eğitimin, toplum içinde yüksek bir değere sahip olması önemli üniversitelere ev sahipliği yapmakta, bunun yanında farklı kültürlere hitap etmeyi sağlayan yükseköğretim kurumları da öğrenciler için bir devamlılık oluşturmaktadır.

Sanat ve eğlence ise Lübnan için hem geleneksel hem de modern unsurları bir araya getirerek ülkeyi dinamik tutan unsurlardandır. Ülke, özellikle müzik, tiyatro, dans, edebiyat ve görsel sanatlar alanında birçok yetenekli sanatçılara ev sahipliği yapmakta, bunun yanında sanat ve eğlence konusunda düzenlenen festivaller ülkeyi nitelikli bir kültürel merkez haline getirmektedir. Yukarıda sıralanan bu unsurlar, Lübnan’ın sosyo-kültürel dokusunu şekillendiren ancak aynı zamanda çeşitlilik ve karmaşıklıkla karakterize edilen önemli bir merkez olmasına sebep olmuştur. Lübnan, sürdürülebilirlik açısından çeşitli zorluklarla karşılaşsa da farklı mozaik dokusu ile hem geleneksel hem de modern yapısı sebebiyle devamlılık çabalarına odaklanmaktan geri durmamıştır.

Amaç ve Önem

Bu çalışmanın temel amacı Lübnan modeliyle, çok kültürlü toplumlarda, kültürel mirası koruma konusunda, “sanatın”, örgün ve yaygın eğitim modelinde rolünü incelemektir. Çalışma, çok kültürlü toplumlarda kültürel mirasın korunmasında sanat eğitiminin rolünü incelemeyi ve Lübnan örneği üzerinden örgün ve yaygın eğitimde sanatın kültürel miras bilincini geliştirme sürecine nasıl katkıda bulunduğunu analiz etmeyi temel olarak amaçlamaktadır. Çok kültürlü toplumlarda, kültürel mirasın korunması, toplumsal uyum ve barışın sağlanması için hayati bir rol oynamaktadır.

Lübnan gibi çeşitli etnik, dini ve kültürel gruplardan oluşan toplumlarda, bu mirasın korunması yalnızca geçmişini korumak değil, aynı zamanda toplumsal kimliği güçlendirmek ve geleceğe sağlam adımlar atmak adına da önemlidir. Bu bağlamda sanat, kültürel mirasın aktarılması ve korunması için güçlü bir araç olarak kabul edilmektedir ve sanat eğitimi, bireylere kültürel değerlerin farkına varma, bunları anlama ve koruma bilinci kazandırırken, toplum içindeki farklı topluluklar arasında bir köprü kurma işlevi de görmektedir. Bu makale, örgün ve yaygın eğitim ortamlarında sanatsal faaliyetlerin, kültürel miras bilinci üzerindeki etkilerini ve Lübnan örneği üzerinden sanatın çok kültürlü toplumlarda birlik, uyum ve farkındalık sağlamadaki potansiyel katkılarını ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda;

Öncelikle örgün ve yaygın eğitimin tanımlaması yapılacak, sanatın tüm bu eğitim modellerindeki yerinin ne olduğu incelenecek,

Lübnan'ın tarihsel ve kültürel çeşitliliğinden yola çıkarak, sanat eğitiminin bireylerin kültürel mirası anlama, sahiplenme ve koruma konusundaki farkındalığını nasıl artırdığı araştırılacaktır.

Ayrıca, sanatsal aktivitelerin çok kültürlü toplumların kültürel uyum süreçlerine etkisi değerlendirilecektir.

Problem Durumu

Kültürel miras, çok kültürlü toplumların kimliklerini oluşturan en önemli unsurlardan biridir ve toplum içindeki bireylerin geçmişle olan bağını koruyarak sosyal bütünleşmeyi sağlamak anlamında çok önemli bir role sahiptir. Ancak, günümüzde kültürel çeşitliliğe sahip toplumlarda kültürel mirasın korunması ve geleceğe aktarılmasının zorluğu Lübnan gibi çok kültürlü yapıya sahip ülkelerde daha da belirginleşmektedir. Pek çok alanda heterojen yaşamak durumunda olan grupların bir arada olduğu ülkelerde kültürel mirasın korunması, yalnızca tarihi değerleri yaşatmak değil, toplumsal uyum ve barış ortamını güçlendirmek açısından da büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte, örgün ve yaygın eğitim sistemlerinde sanat eğitiminin kültürel mirasın korunmasında ne derece etkili olduğu konusunda literatürde sınırlı bir bilgi bulunmaktadır. Sanat eğitiminin bireylerin kültürel değerlere karşı farkındalık kazandırma, toplumsal kimlik oluşturma ve çeşitli grupların bir arada yaşama bilincini artırma konusundaki potansiyeli tam olarak değerlendirilememektedir. Özellikle çok kültürlü yapıya sahip Lübnan gibi toplumlarda sanatın kültürel mirasın korunması üzerindeki rolü konusunda yapılmış araştırmalar sınırlıdır. Bu

bağlamda, sanat eğitiminin, örgün ve yaygın eğitimde kültürel miras bilincini geliştirme ve koruma açısından nasıl bir etki yarattığına dair bir araştırma gereksinimi ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada Lübnan örneği üzerinden, sanat eğitiminin çok kültürlü toplumlarda kültürel mirasın korunmasındaki rolü incelenecek ve sanat eğitiminin bu amaca katkı sağlayacak şekilde nasıl yapılandırılabileceğine dair bulgular sunulacaktır.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni, Lübnan'da çok kültürlü yapıya sahip toplumlarda kültürel mirasın korunması amacıyla örgün ve yaygın eğitim sistemlerinde sanat eğitimi faaliyetlerine katılan bireyler ve kurumları kapsamaktadır. Bu bağlamda, Lübnan'daki okullar, kültür merkezleri, sivil toplum kuruluşları, müzeler ve sanatla ilgili diğer eğitim kurumları çalışma evrenine dahildir. Örneklem ise Lübnan'da örgün ve yaygın eğitim kapsamında sanat eğitimi ve kültürel mirasın korunması alanında faaliyet gösteren sanat ve kültürel miras uzmanları, ilgili alanlarda çalışan ve dönemin temsilcisi olarak boy gösteren, bu anlamda da sanatın birleştiriciliğini en üst seviyede kullanmış olan sanatçılardan seçilecektir. Farklı etnik, dini ve sosyal geçmişlerden gelen bu çok kültürlü toplumun yapısı göz önünde bulundurulacak böylece, Lübnan'ın çok kültürlü yapısındaki farklı grupların sanat eğitimi ile kültürel mirası koruma konusundaki bakış açıları, deneyimleri ve katkıları daha geniş bir perspektifte ele alınmış olacaktır.

YÖNTEM

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algı ve olayların doğal ortamda gerçekçi, bütüncül bir şekilde ortaya koyulduğu çalışma türü olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 45). Çalışmada, literatür taraması, örnek olay incelemeleri gibi yöntemler kullanılarak detaylı bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın temel amacı, Lübnan modeliyle, çok kültürlü toplumlarda, kültürel mirası koruma konusunda, “sanatın”, örgün ve yaygın eğitim modelinde rolünü incelemek olduğundan, öncelikle örgün ve yaygın eğitim modelleri literatür tarama yöntemiyle tüm ayrıntılarıyla araştırılmış ve detaylandırılmıştır. “Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır”

(Yıldırım, Şimşek; 2013). Bu anlamda da Lübnan'lı ünlü müzisyenlerin performansları üzerinden seçilen şarkı incelemeleri, adı geçen kültürel mirasın aktarımındaki rolü ve şarkılarda kullanılan sözlerdeki metaforlar, atıf yapılan konular tasvir edilmeye çalışılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Lübnan'da Sürdürülebilir Kalkınma, İklim Değişikliği ve Sanatın Rolü

Lübnan, tarih boyunca kültürel çeşitliliği, zengin sanat mirası ve dinamik toplumsal yapısıyla tanınmıştır. Ancak, bölgedeki siyasi istikrarsızlık, çevresel sorunlar ve özellikle iklim değişikliğinin etkileri, sürdürülebilir kalkınma çabalarını büyük ölçüde etkilemektedir. Bu bağlamda, sanat ve kültür, yalnızca toplumsal belleği ve kimliği yeniden üretmekle kalmaz, aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen, iklim değişikliğiyle mücadele eden ve farkındalık yaratan önemli bir araç haline gelmiştir.

Lübnan, Akdeniz iklimine sahip bir ülke olarak, iklim değişikliğinin etkilerine karşı oldukça savunmasızdır. Artan sıcaklıklar, düzensiz yağışlar ve sıklaşan kuraklık dönemleri, ülkenin tarım ve su kaynaklarını ciddi anlamda tehdit etmektedir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) gibi uluslararası kuruluşlar, Lübnan'da sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için çeşitli projeler yürütmektedir. Bu projeler, enerji verimliliğini artırma, su kaynaklarını koruma ve yerel ekosistemleri iyileştirme gibi stratejilere odaklanmaktadır.

Lübnan'ın sürdürülebilir kalkınma bağlamındaki yaşadığı en büyük zorluklarından biri, çevresel yönetim ile ekonomik büyüme arasında bir denge kurabilmektir. Çevre bilincinin yetersiz olması ve atık yönetimi sorunları, kentsel alanlarda hava ve su kirliliğine yol açarken, kırsal bölgelerde ise tarımsal verimliliği düşürmektedir. Ülke, aynı zamanda sanayi faaliyetlerinin yarattığı çevresel bozulmalardan da olumsuz etkilenmektedir. Bununla birlikte, Lübnan hükümeti ve sivil toplum kuruluşları, sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek ve iklim değişikliğine karşı mücadele etmek için yenilikçi politikalar geliştirmektedir.

Sanatın İklim Değişikliği ve Sürdürülebilir Kalkınmadaki Rolü

Sanat, Lübnan'daki sürdürülebilir kalkınma çabalarında önemli bir role sahiptir. Sanatçılar, çevresel sorunlara dikkat çekmek, iklim değişikliği konusunda farkındalık yaratmak ve halkı harekete geçirmek için yaratıcı yollar geliştirmektedirler. Lübnan'da özellikle çağdaş sanatçılar, çevresel bozulma ve iklim değişikliğinin etkilerini ele alan eserler üretmektedir.

Örneğin, Lübnanlı sanatçı Joumana Medlej, eserlerinde doğanın kırılğanlığını ve iklim değişikliğinin etkilerini vurgulamaktadır. Kullandığı malzemeler ve doğal unsurlar, sanatçının ekolojik bir bilinçle hareket ettiğini ve sürdürülebilir sanat anlayışını benimsediğini göstermektedir. Burada gereksinim olarak genellenen kavramlar aslında bugünkü ve gelecekteki nesillerinin ihtiyaç duyduğu sosyal, kültürel, ekolojik, sağlık, barınma, ekonomi ve benzeri gereksinimlerin tümünü kapsamaktadır (Akgül, 2010: 149). Benzer şekilde Zena Assi gibi sanatçılar da şehirlerin çarpık gelişimi, çevre kirliliği ve toplumsal çöküş temalarını eserlerine taşımakta, bu sorunların küresel düzeyde çözülmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Lübnan'da sanat, aynı zamanda toplumsal değişimi teşvik eden bir platform olarak da işlev görmektedir. Beirut Art Center ve Ashkal Alwan gibi kültürel kurumlar, sürdürülebilir kalkınma ve çevre sorunlarına dikkat çeken projelere ev sahipliği yapmaktadır. Bu kurumlar, sanatın toplumsal ve çevresel sorunları ele almak için kullanılacak güçlü bir araç olduğunu göstermektedir.

Sanat Yoluyla Toplumsal Farkındalık ve Eğitim

Sanat, Lübnan'da iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma konularında farkındalık yaratmanın yanı sıra, toplumun bu konularda eğitilmesinde de önemli bir rol oynamaktadır. Eğitim programları ve sanat projeleri, halkın çevreye karşı duyarlılığını artırmak ve sürdürülebilir yaşam tarzlarını benimsemelerini teşvik etmek amacıyla düzenlenmektedir. Özellikle genç nesiller, sanat yoluyla iklim değişikliği ve çevresel sorunlara dair bilinçlendirilmektedir.

Çocuklar ve gençler için düzenlenen sanat atölyeleri, çevre bilincini artırmaya yönelik önemli araçlar arasında yer almaktadır. Bu tür atölyelerde geri dönüştürülebilir malzemelerle yapılan sanat eserleri, çevresel sürdürülebilirlik kavramını daha somut ve yaratıcı bir şekilde anlatma fırsatı sunmaktadır. Sanatın bu öğretici rolü, toplumsal farkındalığın yanı sıra bireyleri günlük yaşamlarında çevreye duyarlı davranmaya teşvik etmektedir.

Lübnan'da sanat ve kültür, sadece estetik bir alan olmaktan çıkmış, çevresel ve toplumsal sorunları ele alan bir bilinç platformu haline gelmiştir. İklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma bağlamında sanat, toplumun kolektif hafızasını şekillendirirken, aynı zamanda geleceğe dair umutları ve mücadeleleri de yansıtmaya aracılık olarak kullanılmaktadır. Lübnanlı sanatçılar, yerel ve küresel çevre sorunlarını ele alarak, sanatın bu konulara çözüm arayışında ne kadar güçlü bir araç olabileceğini göstermektedirler. Lübnan'da sürdürülebilir kalkınma ve iklim değişikliği

mücadelesi, yalnızca hükümet politikaları ve ekonomik reformlarla sınırlı kalmamalıdır. Sanat ve kültür, bu süreçte toplumsal dönüşümü teşvik eden, farkındalık yaratan ve insanları harekete geçiren temel bir güçtür. Lübnan'da sanatın bu mücadeledeki rolü, daha sürdürülebilir bir gelecek için atılan her adımda kendini hissettirmeye devam edecektir.

Çok Kültürlülük ve Sanat

Lübnan'ın kültürel ve sanatsal mirası tarih, sanat, edebiyat ve mimari alanlarında zengin bir birikimi temsil etmektedir. Bu miras, ülkenin kültürel çeşitliliğini ve tarihî derinliğini yansıtarak ziyaretçilere çeşitli keşifler sunmanın yanı sıra sanat ve klasik müziği destekleyen bir ortamın zengin temellerini de oluşturmaktadır. Ülkedeki sanatseverler ve ziyaretçiler için çeşitli kültürel deneyimler sunan dinamik kültür, Lübnan'ı diğer Orta Doğu ülkelerinden gözle görülür şekilde ayıştırmaktadır.

Zengin kültürel ve sanatsal bir mirasa sahip olan Lübnan, tarih boyunca çeşitli medeniyetlerin etkileşimiyle şekillenmiştir. Edebiyattaki metaforlar, imgelemeler ve semboller, sanat eserlerinin ana konusu olmuştur (Pekdemir, 2021, s. 565). Örneğin tarih öncesi dönemlerden itibaren Fenikelilerin yaşadığı bir bölge olmasıyla bilinen ülkede; Fenikeliler, deniz ticareti, gemi yapımı ve alfabenin geliştirilmesi gibi alanlarda önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Yine Lübnan topraklarında yer alan ve dünyanın en eski sürekli yerleşim yerlerinden biri olan Byblos antik kentinde bulunan antik kalıntılar; yazılı kültür ve alfabe gelişimi açısından önem taşımıştır. Bir diğer kalıntı ise antik Roma dönemine kadar uzanmaktadır. Lübnan'da yer alan Baalbek, Anjar ve Byblos gibi Roma dönemine ait kalıntılar, zengin tarihi ve mimari yapılarıyla bilinmektedirler.

Osmanlı dönemine ait El-Mukhtara Sarayı ise geleneksel mimari özellikleriyle dikkat çekmekte ve Lübnan kültürünün bir parçası olarak korunarak günümüzde halen ziyaretçi kabul etmektedir. Tarihini ve kültürünü korumak amacıyla pek çok mirası müze haline getiren Lübnan, Sursok Müzesi ve Beyrut Ulusal Müzesi gibi zengin bir kültürel deneyimin sunulduğu çeşitli müzelerle donatılmıştır. Yerel kültürünü yansıtan el sanatları, geleneksel el dokuma, seramik yapımı ve gümüş işçiliği gibi beceriye dayanan el işleri ise korunmaya alınmıştır.

Antik Roma kalıntılarından Osmanlı dönemi saraylarına kadar, tarih boyunca birçok medeniyetin etkisi altında kalan Lübnan, sanatın da farklı formlarda ifade edilmesine olanak tanırken bu tarihî

katmanlar da sanatçılara ilham vermiştir. Khalil Gibran gibi dünya çapında üne sahip yazarlardan, Fairuz, Umm Kulthum ve Ragheb Alama gibi ünlü müzisyenler Lübnan kültürünü uluslararası alanda temsil etmiştir.

Çok Kültürlülük

Lübnan, tarih boyunca birçok farklı medeniyetin etkisi altında kalması sebebiyle çok kültürlü bir toplum örneği olmaktadır. Çeşitli etnik grupların, dinlerin ve kültürlerin bir arada varlığını sürdürmesi Lübnan'ın çok kültürlü bir toplum olduğunu göstermektedir. Ancak, bu çeşitlilik politik ve sosyal zorlukları da beraberinde getirmiş, bu da zaman zaman ülkede bazı gerilimlere neden olmuştur. “Lübnan'ın kozmopolit kimliği politik gerilimlerin hareket noktasını teşkil ettiği gibi renkliliğin sağladığı yaşam biçimi, ekonomik zenginleşmeyle de orantılı olarak buranın Arap ulusçuluğunun yükselişte olduğu bir dönemde entelektüalizmin de merkezlerinden biri haline gelmesine imkân sağlamıştır” (Turan, 2017: 196).

Fenikelilerden Roma'ya, Osmanlı İmparatorluğu'ndan Fransız Mandası'na kadar uzanan Lübnan geçmişi çeşitli tarihî katmanlar ve kültürel mirasın zenginliğini oluşturmuştur. Arap, Ermeni, Kürt ve diğer etnik grupların yanı sıra, Hristiyan ve Müslüman toplulukların bir arada yaşadığı Lübnan'ın bu etnik çeşitliliği farklı kültürel geleneklerin ve dil gruplarının bir arada varlığını sürdürmesine olanak tanımaktadır. Adı geçen etnik çeşitliliğin ait olduğu Müslümanlar (Şiiiler, Sünniler), Hristiyanlar (Maronitler, Katolikler, Ortodokslar), Dürziler ve diğer küçük dini gruplar ise ülkedeki toplumsal dokuyu zenginleştirmiştir.

Resmi dilin Arapça olmasının yanında, Fransızca ve İngilizce'nin de yaygın olarak konuşulması, Lübnan'ın tarihi bağları ve uluslararası ilişkileri ile ilgilidir.

Müzik, edebiyat, görsel sanatlar ve tiyatro gibi birçok sanat dalının gelişmiş olduğu Lübnan, sanat yoluyla farklı kültürleri ve gelenekleri bir araya getiren önemli bir platform rolünü üstlenmektedir. Lübnan, yıl boyunca çeşitli kültürel festivallere ev sahipliği yapmakta, bu festivaller de müzik, dans, sanat ve gastronomi gibi alanlarda yerel ve uluslararası katılımcıları bir araya getirmektedir. Ulus kavramı; belli bir gruba mensup kimselerin ortak din, dil, soy, tarih ve mekân gibi unsurlardan biri, birkaçı ya da hepsi üzerinden kendilerini tanımladıkları kültürel ve siyasi oluşumdur

(Arındırırbu, 2020: 206). Ülkenin kimliğini oluşturan bu örnekler, Lübnan'ın çok kültürlü yapısına ayna tutarken bu çeşitlilik, Lübnan'ı hem bölgesel hem de uluslararası alanda özellikli kılmaktadır. Elbette bu çeşitliliğin farklı zaman aralıklarında politik ve sosyal alanda kaotik bir ortamı da beraberinde getirmesi yadsınamaz bir durumdur.

Sanat

Lübnan, sanat ve klasik müzik alanlarında zengin bir kültür ve tarihle bilinen bir sanat zemini sunmaktadır. Sanat Lübnan'da kendine her daim yer bulmuştur; bu anlamda da müzeler, sanat vakıfları ve galeriler ülkenin bel kemiğini oluşturmaktadır (<https://artbreath.org/articles/art-and-lebanon>, Erişim tarihi: 13 Kasım 2024). Ülkenin başkenti olan Beyrut yıl boyu tiyatro, sanat, tasarım ve müzik gibi alanlarda uluslararası festivallere ev sahipliği yaparak dinamik sanat ortamını ve kültürel çeşitliliği her daim aktif kılmaktadır. Lübnan'ın kültürel merkezi olarak bilinen Beyrut'taki Sanat Sahnesi uluslararası ve yerel sanatçıları bir araya getirerek canlı bir sahne ortamı sunmaktadır. Birçok Batılı grup Doğu'nun Paris'i olarak nitelendirilen Beyrut'ta konser ve temsiller vermektedir (Turan, 2011: 204). Şehirde birçok sanat galerisi, tiyatro ve performans sanatları merkezi bulunmaktadır. Uzun bir geçmişe sahip olan klasik müzik etkinlikleri, konserler ve festivallerde Lübnanlı bestecilerin eserleri de önemli bir yer tutmaktadır. Klasik müziğin yaygınlaşmasına katkıda bulunmak amacıyla çeşitli merkezler, üniversitelerin müzik bölümleri ve özel okullarda, müzik eğitimi konusunda genç yetenekleri destekleyen Lübnan, çocuklar ve gençler için grup dersleri ve bireysel eğitim programları sunarak, topluluk müziğini teşvik edici bir rol oynamaktadır.

Lübnan, çeşitli medeniyetlerin, emperyalist sömürgeci güçlerin, farklı fikirlerin, dillerin, inançların, iç savaşların, sosyo-kültürel uygulamaların, sanatsal ve kültürel etkinliklerin, farklı mimari izlerin ve yapıların kesiştiği, bu etmenlerin etkisiyle zaman içinde sürekli yeniden şekillenen heterojen bir ülkedir (Geldi, 2021: 25). Resim, heykel, fotoğrafçılık ve müzik gibi sanat dallarında yetenekli sanatçılar yetiştirmiş bir ülke olup, yetiştirdiği bu sanatçılar hem geleneksel hem de çağdaş sanat eserleriyle tanınmaktadır. UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) Dünya Mirası Listesi'nde yer alan antik kent Baalbek'te her yıl düzenlenen Baalbek Uluslararası Festivali, klasik müzik konserleri ve diğer sanat etkinlikleri için önemli bir platform sağlamaktadır.

Lübnan'ın sanatsal bakış açısı, tarih, doğa, kültür ve toplumun karmaşıklığından beslenmekte, bu çeşitlilik aynı zamanda sanatın çok yönlü ve zengin bir şekilde ifade edilmesine olanak tanımaktadır. Sanatsal bakış açısı ise, çeşitli kültürel etkileşimlerden ve tarihi derinlikten beslenen zengin bir mozaiktir.

Örneğin; ülkenin muazzam doğal güzellikleri ve tarihi yapıları, ressamalar, fotoğraf sanatçıları ve mimarlar için zengin bir kaynaktır. Doğadan ilham alan sanat eserlerine dağlık manzaralar, deniz kıyıları ve antik şehirler, yaratım gücü sunmaktadır. Yine ülkenin sanatsal çeşitliliğini yansıtan sanat sahnesi hem geleneksel hem de çağdaş sanat eserlerine ev sahipliği yaparken, geleneksel el sanatları, modern sanat galerileri ve performans sanatları adına ülkenin sanatsal çeşitliliğini yansıtmaktadır. Öte yandan farklı din ve etnik gruplar, sanatın farklı kültürel geleneklerden beslenerek ortaya çıkmasına olanak tanımakta, bu farklı inançlar, ritüeller ve mitolojiler, sanatın içeriğini zenginleştirmektedir.

Toplumsal değişimler ve güncel meselelere karşı duyarsız kalması beklenmeyen sanat ve sanatçılar, Lübnan'ın geçmişinden bugüne dek, kaotik bir düzlemde sosyal ve politik olaylar yaşamasına duyarlı bir yaklaşımla, seyircisine düşündürücü bir deneyim sunmuştur.

Kültürel Mirasın Aktarımında Sanat

Lübnan, kültürel geleneklerin buluşma noktası olan doğu ve batı dünyası arasında bir köprü niteliği taşır. Bu karmaşık kültürel yapı, Lübnan'ın sanatsal üretiminde ve kültürel mirasının korunmasında önemli bir etkiye sahiptir. Lübnan'da sanat, sadece estetik bir ifade biçimi olmanın yanı sıra, aynı zamanda kültürel mirasın aktarımında bir rol üstlenmiştir. Sanat okulları ve kültürel merkezler, bu mirası genç kuşaklara öğretmekte ve onların sanatsal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, üniversitelerde verilen sanat tarihi ve miras koruma dersleri, öğrencilerin hem kendi kültürel miraslarını anlamalarına hem de onu koruma bilinci kazanmalarına olanak tanımaktadır.

Kültürel miras kavramı bir toplumun kimliğini oluşturan, nesilden nesile aktarılan bilgi, beceri ve değerler bütünüdür. Lübnan gibi tarihi derinliği olan bir ülkede, sanat ve kültürel miras kavramları birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Bu iki kavramın aktarılması sürecinde de Lübnan, ülke olarak önemli bir köprü görevi görmektedir.

Geleneksel el sanatları, müzik, dans, edebiyat ve tiyatro gibi alanlar, kültürel mirasın korunmasına ve toplumda yaşatılmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda modern dönem sanatçıları,

geleneksel sanat formlarını günümüz dünyasına uyarlayarak, geçmişle gelecek arasında toplumun tarihini, sosyal yapısını ve değerlerini, gelecek nesillere aktarmada önemli bir rol oynamaktadır.

Prof. Dr. Namık Sinan Turan'ın bahsettiği ifade:

“Bu coğrafyada kimlikler, mezhepler, politik ve kültürel ayrımlar ayrılıklar kadar benzerliklerin de şifresini veriyor. Ülkenin politik kırılmaları bu faylar üzerinden şekilleniyor. Feyruz ve Rahbani Kardeşler tam da bu kırılma hatları üzerinde birleştirici bir sanatsal ifade olarak beliriyor. Bir şarkı, güzel bir ses ya da hoş izler bırakan bir melodi olmanın ötesinde Lübnan'ın ruhuna dönüşüyor.” (Turan, 2011: 223).

Lübnan halkı toplumsal dayanışmanın sembollerini yalnızca melodik yapılarda, temsillerde üretilen kompozisyon ve içeriklerde değil, danslarda da aramışlardır (Turan, 2017: 219). Örneğin Lübnan'da köklü bir gelenek olarak bilinen dabke dansı, düğünlerden festivallere kadar birçok toplumsal etkinlikte sergilenmektedir. Dabke (halay), el ele tutuşarak ve adımların eşzamanlı atılması koşulu ile ya bir çizgi ya da halka oluşturularak müziğin ritmine uygun şekilde hareket edilmesinden oluşan, temponun artmasıyla, güçlü ayak vuruşları, senkronize dönüşler içeren coşkulu bir dans türüdür. Birlikte ve koordineli bir şekilde yapılan ve ellerle birbirine kenetlenilen bu dans Lübnan'da Hıristiyan ya da Müslüman ayrımı olmaksızın halkın ortak danslarından biridir (Perez, 2016: 65). Dolayısıyla da zamanla dayanışmanın ve birlikteliğin sembolü olarak Lübnan halkının kültür ikonlarından olmuştur.

Feyruz, Sabah ve Wadih El Safi gibi sanatçılar, müziklerinde geleneksel Lübnan ritimlerini, melodilerini ve temalarını modern bir yorumla sunan, ulusal kimliğin önemli isimleri olmuşlardır. Bu sanatçılar hem yerel hem de küresel bir dinleyici kitlesine ulaşmayı başarmışlar, pek çok zaman alevlenen kaotik dönemlerde halkın yatıştırıcı imgelerinden olup, birleştiren ve barış yanlısı tutumlarını şarkılarına aktarmışlardır.

Feyruz ve Rahbani Kardeşlerin Lübnan'daki Sanatsal Etkileri

Feyruz, yalnızca Lübnan'ın değil, tüm Arap dünyasının en önemli ve etkili sanatçılarından biridir. Gerçek adı Nuhad Haddad olan Feyruz, 20. yüzyılın ortalarında sahneye çıkmış ve kısa sürede halkın sevgisini kazanmıştır. Onun müziği, Lübnan'ın toplumsal ve kültürel dokusunun bir yansıması olup, ulusal kimliğin önemli bir simgesi haline gelmiştir. Lübnan'ın ikonik simgesi olan kadın sanatçı Feyruz'la ilgili Prof. Dr. Namık Sinan Turan'ın ifadeleri şöyledir:

“Kadın imgesinin son derece oryantalist bir paradigmayla biçimlendiği, özne olarak değil, madun ve edilgen konumuyla resmedilmesinin genel bir tavır haline geldiği bir değerler sistemi içinde; müzik, toplumsal yapı ve kadın kimliği arasındaki ilişki, Ortadoğu'daki kaotik politik ortamında Lübnanlı büyük sanatçı Feyruz'un kariyeri üzerinden değerlendirilebilir. Feyruz, 19. yüzyılda Suriye ve Lübnan'da başlayan kültürel uyanış ve Arap ulusu idealinin başka bir ifadeyle Nahda'nın modern zamanlara uzanan süreçte müzikteki en önemli temsilcilerinden biridir.” (Turan, 2017: 194).

Feyruz'un müzikleri hem geleneksel Arap müziği unsurlarını hem de Batı müziği ile modern armonik yapıları birleştirerek, evrensel bir etki yaratmayı başarmıştır. Bu durum, Arap dünyasında yenilikçi bir müzik tarzının doğmasına öncülük etmiştir.

Feyruz'un müzikal kariyerinde, Rahbani Kardeşler büyük önem taşımaktadır. Assi ve Mansour Rahbani, onun için birçok şarkı besteleyerek, Feyruz'un sesindeki virtüözite unsurlarını ortaya çıkarmışlardır. Daha önce eserlerinde geleneksel Arap müziği ritimleri ve makamlarını ön planda tutan Feyruz, bu geleneksel kalıpları özellikle Assi Rahbani ile yaptığı iş birliği sonucunda batı müziği teknikleriyle harmanlanmıştır. Aralarındaki bu iş birliği, Arap müziği tarihinde devrim niteliğinde kabul edilir. Bu birliktelik sadece bir sanatçı ve besteci ortaklığı değil, aynı zamanda Lübnan kültürünün sanatsal bir anlatımı olarak değerlendirilmektedir. Sonrasında Feyruz yerel halk şarkıların, Batı müziği ve geleneksel müzik kesitlerinden öğeler kullanarak Lübnan popüler kent müziği üzerine çalışmalar yaptığı bilinmektedir. Ulusu temsil eden bir kadın imgesi olan Feyruz, konservatuvarda müziğin ve performansın ilmini geliştirerek, Muhammed Fleyel'den Kur'an hıfsını ve tevcid tekniği unsurlarını öğrenmiştir. Prof. Dr. Namık Sinan Turan'ın yer verdiği önemli bir nokta mevcuttur, kadınların sanatta özgürlük unsuruna dikkat çeken ifadeleri şu şekildedir:

“Feyruz'un sahnedeki var oluş biçimi gerek performansı gerekse estetik olarak toplumsal ve politik sorunlar karşısında özgür bir tavır olarak değerlendirilebilir. Uzun sanat kariyeri boyunca konserinde gülmemesi; mimik kullanmaması, seyirciyle doğrudan bir iletişime geçmemesi, sahnede müzikal ifade dışında hitap içeren hiçbir diyaloga yer vermemesi oldukça bilinçli bir tercihin sonucudur. “Ortadoğu'da kadınlar gülünceye kadar gülmeyeceğini” bildirmesi, röportajlarında Ortadoğu'da savaşlara, yıkımlara, işgallere karşı geliştirdiği söylem, kadın ve çocuk konusundaki hassas tavrı onun kadın kimliği içinde Arapların Annesi şeklinde nitelendirilmesine neden olmuştur.” (Turan, 2017: 222).

Mansour ve Assi Rahbani, Lübnanlı besteci, söz yazarı ve müzisyen kardeşlerdir. Ortadoğu'nun en saygın müzisyenlerinden olan Rahbani Kardeşler, özellikle 20. yüzyılın ortalarında Arap müziğinde alışlagelmiş folklorik yapıyla modern müziği birleştirerek sadece yerelde değil Türkiye'de de büyük etki yaratmışlardır. 1970'lerin Yeşilçam filmlerinde kullanılan pek çok şarkının bestesi Rahbani kardeşlere aittir. Gönül Akkor ve Deniz Seki'nin söylediği “Böyle Gelmiş Böyle Geçer”, Ferdi Özbeğen'in seslendirdiği “Seviyorum Delicesine”, “Bir Düşmeye Gör”, “Kurumuş Bir Dal Gibiyim”, Gönül Turgut'un seslendirdiği “Birazcık Yüz Ver”, Neşe Karaböcek'in söylediği “Kısmet” ve Ajda Pekkan ve Ebru Gündeş'in seslendirdiği “Tanrı Misafiri” gibi şarkıların bestelerinin Rahbani kardeşlere ait olması, 1970'lerin Türk müziğine de dolaylı olarak etki ettiklerini göstermektedir.

Rahbani Kardeşler'in eserleri ile Lübnan ve Arap dünyasında bir ikonik sembol olan Feyruz, uluslararası arenada da büyük bir üne kavuşmuştur. Müzikleri, kültürel sınırları aşarak birçok farklı kültürde yankı bulmuştur. Onun seslendirdiği eserler, dünya müziği festivallerinde büyük beğeni toplamış, Türkiye'de de olduğu gibi çeşitli sanatçılar tarafından yeniden yorumlanmıştır. Feyruz'un sanatı, müziğin evrenselliğinin ve zamansızlığının en güzel örneklerinden olmuştur.

Feyruz, müziğiyle Lübnan'ın tarihini, kültürel kimliğini ve toplumsal dokusunu dünyaya anlatan bir sanatçı olmasının yanı sıra bu müzik artık sadece bir sanat formu değil, aynı zamanda bir halkın tarihsel ve kültürel anlatımı olmuştur. Bu anlamda, Feyruz'un eserleri, Lübnan'ın kültürel mirasını hem ulusal hem de uluslararası düzeyde yaşatmaya devam etmektedir.

Feyruz'un ses aralığı, lirik bir soprano karakter özelliği doğrultusunda yumuşak ama derin bir tınıya sahiptir. Birçok eleştirmen, onun sesini "masalsı", "muhteşem" ve "mistik" olarak tanımlamaktadır. Bu ses hem güçlü hem de dramatik bir derinlik taşır. Feyruz, geniş bir vokal aralığına sahiptir ve sesinin en belirgin özelliklerinden biri lirik bir soprano olmasının yanı sıra oktavında yer alan dramatik unsurları da ustaca kullanabilmesidir. Sesindeki bu kontrol ve duygu derinliği, onun dinleyiciler üzerinde yoğun bir his yaratmasına sebep olurken, aynı zamanda sade, samimi ve dinleyiciyi yormayan armonik bir bütünlük sağlamaktadır. Bu da Feyruz'un sesinin göğüs tonlarındaki hançere yapısıyla folklorik öğeleri duyururken, batı müziği etkisi ise tınılarındaki hafif ve yumuşak tonlarda kendini göstermektedir. Bu sentez, onun müziğinin uluslararası başarıya ulaşmasının temel sebeplerinden biridir.

Rahbani Kardeşler, Feyruz'un ses aralığına uygun olarak, Lübnan halk müziği armonilerini modern orkestrasyon unsurlarıyla birleştirerek yeni ve özgün bir müzikal dil yaratmışlardır. Özellikle tiyatral prodüksiyonlar ve müzikal oyunlarla, Lübnan'ın kırsal yaşamını, toplumsal sorunlarını ve kültürel değerlerini hem görsel hem de işitsel olarak izleyici ve dinleyicilerle buluşturmuşlardır. Baalbek Tiyatrosunda, Rahbani Kardeşler'in yazdığı ve Feyruz'un başrolde oynadığı pek çok tiyatro eseri sahnelenmiştir.

Feyruz'un müziklerinin zenginliği, melodik alt yapılar ve işlediği duygusal temalarla genellikle aşk, vatan özlemi, doğa ve maneviyat gibi konuları işlemiştir. Geleneksel Arap müziği makamları ve modern orkestrasyonla birleşen eserlerinden biri "Zahrat el Mada'en", Türkçeye "Şehirlerin Çiçeği" olarak çevrilmiş ve Kudüs'e adanmış bir şarkıdır. Bu parça, güçlü melodik alt yapısı ve hem Müslümanlar hem de Hristiyanlar için dini öğeleri içeren, topraklarında yaşayan halkları ayırıştırmadan, barış için birleşmeyi vurgulayan sözleriyle Arap dünyasında büyük yankı

uyandırmıştır. Özellikle Lübnan İç Savaşı sırasında bu parça da vatana olan özlemi, barış arzusunu ve halkın acılarını dile getirirken hem bir ağıt hem de umut mesajı taşıdığı görülmektedir. Feyruz'un vatan temalı şarkıları, birçok Arap ülkesi için bir dayanışma ve birlik sembolü haline gelmiştir.

“Barış şehrinde, barış şehit oldu” sözleriyle savaşın izlerini anlatırken “kutsal suyun ile yüzümü yıkayacaksın ey Ürdün nehri” metaforunu kullanarak Orta Doğu'nun en önemli su yollarından biri olarak medeniyetlerin yükselişine ve çöküşüne tanıklık eden bu nehrin doğduğu Lübnan topraklarından akan su ile savaşın bıraktığı kanın temizleneceği umudunu işlemiştir.

Zahrat el mada'en

(زهرة المدائن) Şehirlerin çiçeği

ey namaz şehri, senin için namaz kılıyorum
يا مدينة الصلاة لأجلك يا مدينة الصلاة أصلي
ey meskenlerin güzeli ey meydanların çiçeği
يا بهية المساكن يا زهرة المدائن
ey Kudüs ey namaz şehri
يا قدس يا قدس يا مدينة الصلاة
gün geçtikçe gözlerimiz sana çevriliyor
عينا إليك ترحل كل يوم
tapınakların sokaklarında dolaşıyor
تدور في أروقة المعابد
eski kiliselere sarılıyor
تعاقد الكنائس القديمة
camilerin üzüntüsünü siliyor
و تمسح الحزن عن المساجد
ey İsrâ gecesi, ey göğe uğrayan insanların yolu
يا ليلة الأسراء يا درب من مروا إلى السماء
gün geçtikçe gözlerimiz sana çevriliyor ve ben dua ediyorum
عينا إليك ترحل كل يوم و انني أصلي
çocuk ve annesi Meryem mağarada, iki ağlayan yüz
المغارة في المغارة و أمه مريم وجهان يبكيان
evsiz olanlara
لأجل من تشردوا
evsiz çocuklara
لأجل أطفال بلا منازل
giriş kapılarda direnmiş ve şehit olmuş kimselere
لأجل من دافع و أستشهد في المداخل
ve barış vatanında barış şehit oldu
و أستشهد السلام في وطن السلام
giriş kapılarda hak düştü
سقط الحق على المداخل
Kudüs şehri yıkılınca
حين هوت مدينة القدس
sevgi geriledi ve dünyanın kalbine savaşlar yerleşti
و في قلوب الدنيا أستوطنت الحرب
çocuk ve annesi Meryem mağarada, iki ağlayan yüz
المغارة في المغارة و أمه مريم وجهان يبكيان و أنني أصلي
parlak öfke geliyor ve ben imanla doluyum
الغضب الساطع أنت و أنا كلي إيمان
parlak öfke geliyor ve üzüntülerin üzerinden geçeceğim
الغضب الساطع أنت سأم على الأحران
korkunç atlarıyla bütün yollardan geliyor
من كل طريق أنت بجياد الرهبة أنت
gibi geliyor geliyor geliyor
و كوجه الله الغامر أنت أنت أنت
şehrimizin kapısı kapanmayacak çünkü ben namaza gidiyorum
لن يقفل باب مدينتنا فأنا ذاهبة لأصلي
kapıları çalacağım kapıları açacağım
على الأبواب و سأفتحها الأبواب
kutsal suyun ile yüzümü yıkayacaksın ey Ürdün nehri
يا نهر الأردن وجهي بمياه قدسية
vahşi adımların izini sileceksin ey Ürdün nehri
و ستمحو يا نهر الأردن آثار القدم الهمجية
parlak öfke geliyor korkunç atlarıyla geliyor
الغضب الساطع أنت بجياد الرهبة أنت
zalim yüzü yenecek
و سيهزم وجه القوة
ev bizimdir Kudüs bizimdir
البيت لنا و القدس لنا
elimizle Kudüsün şanını geri alacağız
و سيهزم وجه القوة
elimizle Kudüse selam olsun
حين هوت مدينة القدس

Feyruz'un bir başka eseri olan "El Bint el Shalabiya", Arap halk müziğinin tınılarını taşıyan ve Arap dünyasında çok sevilen bir aşk şarkısıdır. Türkçede "böyle gelmiş böyle geçer" melodisiyle tanıdığımız hareketli ritimleri içeren bu şarkıda Feyruz, sevilen kişiye duyulan hayranlığı ve aşkı dile getirirken, sesinde kullandığı kıvrak tınılar şarkının derin duygusal etkisini artırır. Geleneksel bir halk ezgisi olan bu parça, onun sesinin hem otantik hem de evrensel bir kitleye hitap ettiğini göstermektedir. Aynı zamanda Kudüs'e adanmış bir şarkı olduğu içinde, vatan sevgisi temasının en güzel örneklerinden biri olmuştur. Feyruz, bu şarkıda Kudüs'e olan özlemi dile getirirken, sesi şehrin kutsallığını ve doğal güzelliklerini ustalıkla yansıtmaktadır.

El Bint El Shalabiya

البنت الشلبية Çelebi kızı

البنت الشلبية Çelebi kızı!

عيونها لوزية Badem gözlü...

بحبك من قلبي Seni kalbimden seviyorum

ياقلبي انت عنيا Ey kalbim! sen benim gözlerimsin

بحبك من قلبي Seni kalbimden seviyorum

ياقلبي انت عنيا Ey kalbim! sen benim gözlerimsin

حد القناطر Kemerlerin altında

محبوبي ناظر Sevdığım bekler

كسر الخواطر Kırıldı kalpler...

ياولفي ماهان عليا Ey canımın canı, zoruma gitti...

كسر الخواطر ياولفي ماهان عليا Bana uzaktan uzaktan bakıp el sallıyorsun

ولكن هذا القلب مجروح Oysa bu kalp yaralı,

بتطل بتلوح و القلب مجروح Geçmiş günleri yad etmeye çalışan(kalbim)

تحت شجرة الرمان Nar ağacının altında

تحت الرمانة Sevgilim benle konuştu

حبي حكاني Bana şarkılar dinletti

وسمعي غنائي Ey gözlerim

تمارس معي Benimle meşk etti

Feyruz'un şarkılarında sık sık vatan özlemi, doğa sevgisi ve Lübnan'ın dağlarına, vadilerine duyulan hayranlık dile getirilir. Özellikle Lübnan İç Savaşı sırasında Feyruz'un şarkıları, halk için bir teselli kaynağı olmuştur. Beyrut'un savaşa yerle bir olduğu yıllarda, Feyruz'un müziği, bir umut ve direniş sembolü haline gelmiştir. Örneğin "Li Beirut" (Beyrut İçin) adlı parça, iç savaş sırasında Beyrut'un yaşadığı yıkıma ithafen yazılmıştır. Bu şarkı, savaşın trajedisini ve Beyrut'un kaybolan güzelliklerine duyulan özlemi dile getirir. Li Beirut, sanatçının sesinin en etkileyici kullandığı eserlerden biridir. Bu şarkıda Feyruz, Lübnan'ın başkenti Beyrut için duyduğu özlemi ve sevgiyi derin bir duygusallıkla dile getirmektedir. Feyruz'un sesinin ve şarkılarının Arap halkı üzerinde etkisinin en önemli unsuru, müziğinin kültürel yansımaları ele ve halkın duygularına hitap

ederek, savaş dönemlerinde umut, barış zamanlarında ise sevgi ve huzur aşılması olmasından ileri gelmektedir.

“Baalbek’ten Esintiler” adlı parça ise Lübnan’ın kültürel ve tarihsel mirasını yücelten bir başka eseridir. Bu şarkıda, Baalbek antik kentinin tarihi ve kültürel önemi vurgulanmaktadır. Onun şarkıları, aşk, vatan sevgisi, doğa, maneviyat ve toplumsal meseleleri işleyen derin temalara sahiptir. Bu tematik zenginlik, Feyruz’un müziğini evrensel ve zamansız kılmaktadır. Şarkıları, aynı acıdan geçmiş ve topraklarında aynı savaşa maruz kalmış tüm dünya insanların duygularına, hatıralarına ve düşüncelerine dokunmaktadır. Ancak parçaların dili ve müziğindeki etnik yapı sebebiyle bundan en çok Arap halkı etkilenmiştir. Feyruz, her şarkısında kendine özgü sesiyle bu temaları büyük bir ustalıklarla ifade etmiştir. Örneğin “Nassam Alayna al-Hawa”, geleneksel bir Arap müziği yapısına sahip olmasına rağmen, modern Batı müziği altyapısıyla işlenmiş bir şarkıdır. Feyruz’un sesinin, bu şarkıda hem geleneksel kökleri hem de modern dünyanın etkilerini yansıttığı görülmektedir. Çoğunluğunu Rahbani Kardeşlerin aranje ettiği bu şarkılar genellikle sade ama güçlü sözler içerirken, Feyruz’un sesiyle buluştuğunda ise tınıları artık şarkıların içindeki metaforlardan çok, kullanılan melodi bütünlüğünün ve oryantalist sesin insan doğası üzerinde bıraktığı ruhsal ve manevi etkiyle hafızalara kazınmıştır. Bu anlamda da müziğin evrensel bütünleştirici özelliği pek çok farklı dilde tekrar eden melodilerle tüm dünyada kendini göstermiştir.

Çok Kültürlü Toplumlar da Örgün ve Yaygın Öğrenme Faaliyetlerinde Sanat Eğitimi

Öğrenmek, bir toplumbilim terimi olup, belli durumlar ve sorunlar karşısında tepki ve davranış oluşturmak ve gerektiğinde de bunları değiştirip yenilerini edinebilme yeteneği olarak tanımlanabilmektedir. İşitsel, görsel veya uygulamalı olarak gerçekleştirilen öğrenme sürecinin etkililiğinin beraberinde öğrenme eyleminin sürekliliği daha çok önem kazanmaktadır (Kör vd., 2013: 268). Örgün öğrenme ise bilgi edinme, beceri geliştirme ve sosyal etkileşimde bulunmanın desteklendiği bir süreci ifade etmektedir.

Örgün öğrenme belirli bir kurumsal çerçevede gerçekleştirilen, yapılandırılmış eğitim faaliyetlerini ifade ederken bu öğrenme biçimi genellikle formal bir ortamda gerçekleşir. Yaygın öğrenme ise bireylerin resmi eğitim kurumları dışında, günlük yaşamları içinde deneyimleyerek ve etkileşimde bulunarak bilgi ve beceri kazandıkları öğrenme biçimi olup, çeşitli sosyal, kültürel ve kişisel etkinlikler aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Sanat eğitimi, insanı insan yapan pek çok bileşenin kesişim kümesinde, o alanda bireyin bedenine ve ruhuna tahakkümünü kontrollü bir denge çerçevesinde, yaşamın içinde var olmasına sebep olan biricik yöntemlerin ve bu yolda edinilen deneyimlerin bütününe kapsamaktadır. Bireylerin sanatsal becerilerini geliştirmeyi, yaratıcılıklarını teşvik etmeyi ve sanata dair anlayışlarını derinleştirmeyi amaçlayan bir eğitim alanı olan sanat; resim, müzik, tiyatro, dans ve sanat tarihi gibi çeşitli disiplinleri kapsamaktadır. Sanat eğitimi birçok sanatsal disiplini bir araya getirip ve bunlar arasında etkileşim sağlarken, yaratıcılığı ön planda tutar ve bireylerin kendi ifadelerini bulmalarına olanak tanır. Kişi sanat yoluyla, hayatın her alanında deneyimler kazanarak, keşfetmenin yadsınamaz mucizesiyle tanışır. Bu deneyimler bireylerin yaratıcılıklarını artırır ve farklı düşünme biçimlerini teşvik eder. Köksüz inşa edilmesi mümkün olmayan sanat eserleri yüzyıllar boyu kültürel ve tarihsel bağlamları anlamada önemli bir araç olmuştur. Genelden özele bakıldığında sanat bireylerin duygularını ifade etmeleri için bir yol olmuş, bu anlamda iletişim ve iş birliği becerilerini geliştiren ve kolektife hizmet eden bir vasıta görevi üstlenmiştir. Gelişen beceriler doğrultusunda sanat çalışmalarını sergileme fırsatları, bireylerin kendine güven duygusunu artırmanın yanı sıra duygusal zekayı geliştirerek bir yandan da topluma hizmet etmiştir. Dolayısıyla kültürel kuruluşlar ve yerel sanat merkezleri gibi sanat eğitiminin gelişimini destekleyen uygulama alanları bir şekilde büyük resme giden yolda toplum gelişimine katkıda bulunmaktadır. Grup projeleri ve işbirlikçi çalışmalar, bireylerin sosyal becerilerini geliştirirken, aynı zamanda da eleştirel düşünme ve analiz yeteneklerin güçlenmesine yarar sağlamaktadır.

Sanat eğitimi süreci sadece sanatsal becerilerin gelişimi için değil, aynı zamanda bireylerin genel gelişimi için de kritik bir rol oynamaktadır. Yukarıda ifade edildiği gibi bireylerin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine, kendilerini ifade etmelerine ve sosyal bağlantılar kurmalarına olanak tanıyan sanat eğitimi, kişilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmelerine de katkıda bulunarak sağlıklı bir toplum oluşumuna hizmet etmektedir.

Sanat eğitimi, okullarda genellikle müzik, resim, drama gibi bölümler altında öğretilirken, öğrencilerin farklı öğrenme stillerine hitap eder ve görsel, işitsel ve kinestetik öğrenme stillerini destekleyerek tüm öğrencilerin katılımını sağlar. “Öğrenme stilleri öğrenme sürecinde başarıya etki eden önemli bireysel farklılıklardan biridir” (Bayırlı vd. 2019: 81). Sanat, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri için bir araç olup, özsaygı ve kendine güven geliştirmeye yardımcı olarak sağlıklı bireylerin yetişmesine olanak tanır. Bu anlamda terapi alanında da kullanılan sanat, psikolojik iyileşme süreçlerinde gözle görülür şekilde katkıda bulunurken; bireylerin kendilerini

ifade etmelerine ve duygusal zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olmaktadır. Emeğin ortaya konulacağı bir yol olan sanat projeleri, bu yolda sabırlı olmanın önemini vurgularken, yolda karşılaşılan zorluklar alternatif çözümler bulmayı teşvik eder ve hedefe ulaşmanın hazzı da beraberinde yaratıcı süreçlerin zaman alabileceğini öğretmektedir.

Sanat, bireylerin yaşam boyu öğrenme motivasyonunu artırmanın yanı sıra farklı kültürleri tanımak ve anlamak için bir platform sağlar. Bireyler, sanat yoluyla başkalarının deneyimlerini daha iyi kavrayarak kültürel farkındalık ve empati yeteneğinin gelişmesine katkıda bulunur.

Yaygın öğrenme faaliyetleri, toplumsal projeler ve sanat etkinlikleri aracılığıyla bireyleri bir araya getiren sanat bu yolda, topluluk oluşturma ve sosyal katılımı teşvik ederken, bireylerin yeni beceriler edinmelerine olanak tanımaktadır. Sanat etkinlikleri, bireylerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurken, duygusal durumlarını iyileştirebilir ve bireylere alternatif kendini ifade etme yolları sunar. Farklı sanat disiplinleri, yenilikçi fikirlerin ortaya çıkmasını sağlarken yaratıcıya yön vererek öznel bir topluma katkı sağlar. Bu bağlamda sanat eğitimi hem örgün hem de yaygın öğrenme faaliyetlerinde bireylerin bütünsel gelişimini destekleyen kritik bir bileşendir. Öğrencilerin ve bireylerin yaratıcılık, iletişim, empati gibi becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunarak, daha kapsamlı ve etkili bir öğrenme deneyimi sunarken, toplum yapısının oluşumunda sağlıklı bireylerle, gelişen teknoloji ve kalkınma planlarının olumsuz etkilerini de bertaraf etmeye yardımcı bir rol üstlenmektedir.

Lübnan Eğitim Modelinde Sanatın Rolü

Sanat eğitimi, Lübnan'daki eğitim sisteminin önemli bir parçası olarak kabul edilir ve öğrencilerin estetik, kültürel ve entelektüel gelişimlerine katkı sağlamakla birlikte ilköğretimden itibaren müfredatın bir parçası olarak Lübnan eğitim modelinde kültürel çeşitlilik ve çok yönlülükle öne çıkan temel bir yapı taşını ifade etmektedir. Resim, müzik, drama ve el sanatları gibi dersler, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmeleri ve sanata yönelik ilgi kazanmaları için zorunlu ya da seçmeli olarak sunulmaktadır. Sanat dersleri ortaöğretimde de devam eder ve öğrencilerin ilgi alanlarına göre resim, müzik, tiyatro ya da dans gibi daha spesifik alanlara yönlendirilerek bu alanlarda daha derinlemesine bilgi edinilmesi hedeflenir.

Köklü bir kültürel mirasa ve sanatsal geçmişe sahip olan Lübnan, eğitim kurumları ve sanat dersleri aracılığıyla öğrencilerin bu mirası tanımalarını ve korumalarını hedefler. Geleneksel Lübnan sanatını ve kültürel değerleri öğrencilere tanıtarak, ülkenin zengin tarihine dair bir bilinç oluşturur.

Lübnan eğitim sistemindeki çok dilli bir yapıyı sanat eğitimine de yansıtmaktadır. Sanat dersleri, genellikle Arapça'nın yanı sıra Fransızca ve İngilizce gibi dillerde de verilerek, öğrencilerin küresel sanat perspektifine erişimini kolaylaştırmak ve farklı kültürlerle bağlantı kurmalarını sağlamak amaç edinilmiştir.

Lübnan'daki üniversiteler, sanat alanında geniş bir yelpazede eğitim sunmaktadır. Resim, heykel, grafik tasarım, müzik, tiyatro ve sinema gibi alanlarda lisans ve yüksek lisans programları mevcuttur. Beyrut Amerikan Üniversitesi (AUB), Lübnan Üniversitesi ve Lübnan Amerikan Üniversitesi (LAU) gibi önde gelen üniversiteler, sanat eğitimi konusunda kapsamlı programlar sunmaktadırlar. Bu üniversiteler hem yerel hem de uluslararası sanat anlayışlarını bir araya getirerek öğrencilerin küresel düzeyde yetkinlik kazanmalarına olanak tanıyarak, öğrencilerin sanatı sadece teorik olarak değil, pratikte de deneyimlemelerini desteklemektedirler. Ülke genelinde düzenlenen sanat festivalleri, sergiler ve kültürel etkinlikler, öğrencilerin sanatsal becerilerini sergilemeleri ve geliştirmeleri için fırsatlar sunar.

Üniversitelerin yanında ülkede sanat eğitimi, genel eğitim kurumlarının yanında sanat eğitimi veren özel okullar ve atölyeler de bulunmaktadır. Bu okullar, özellikle resim, müzik, tiyatro ve dans gibi alanlarda uzmanlaşmak isteyen öğrenciler için ileri düzeyde eğitim fırsatları sunmaktadırlar.

Çalışmanın ana konusu olan Lübnan eğitim modelinde sanat hem kültürel mirasın korunması hem de öğrencilerin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi açısından önemli bir rol oynamaktadır. Çok dilli ve çok kültürlü bir yaklaşımla verilen sanat eğitimi, öğrencilerin sanatı bir ifade ve iletişim aracı olarak kullanmalarını desteklerken, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sağlayan bir unsur olarak görmekte ve bu nedenle sanata büyük önem vermektedir. Bu da Lübnan'daki eğitim sistemini zenginleştirirken öğrencilerin sanatsal potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmelerine olanak tanımaktadır.

SONUÇ

Lübnan'da sanat eğitiminin gelişimi, ülkedeki sosyal, kültürel ve politik değişimlerle yakından ilişkilidir. Lübnan, tarih boyunca farklı medeniyetlerin etkisi altında kalmış ve bu durum, sanat eğitiminin zenginleşmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Bu gelişim hem ülkenin iç dinamikleri hem de dış etkenler tarafından şekillendirilmiştir. Günümüzde Lübnan'da sanat eğitimi, teknoloji ve dijitalleşmenin de etkisiyle modern bir yapıya bürünmüştür. Sanat okulları hem geleneksel sanat

dallarında hem de çağdaş sanat alanlarında eğitim vermektedir. Aynı zamanda, sosyal medya ve internetin yaygınlaşması, Lübnanlı sanatçıların global arenada daha fazla görünür olmasını sağlamıştır.

Çalışmada adı geçen Feyruz ve Rahbani kardeşlerin müziklerinin, yerel Arap tınılarından çıkarak, evrensel olarak kabul görmüş olan batı müziği altyapısı ile harmanlanmış yapısı, tüm dünyada etkisini göstermiştir. İsmi geçen bu sanatçılar müziğin evrensel dilini bu anlamda bir kez daha ispat etmişlerdir. Öyle ki bir eserin analiz edilmesi ya da dinleyicide beklenen etkiyi yaratması için her zaman sözlerinin anlaşılmasının bir gereklilik olmadığı, yapısındaki tematik zengin unsurların, bestelendiği dönemde sanatçının hislerini vurgulayabilmek adına kullandığı akor bağlamlarının, aynı duygulardan bilinçsizce bir şekilde geçmiş olan her ruhun algılayabileceği niteliktedir. Dolayısıyla çalışmada özellikle vurgulanan bu sanatçılar da bu duygulara ustaca hitap etme yeteneğine sahip oldukları için, ürettikleri müzik defalarca farklı dillerde ve kültürlerde aynı melodi temelinde kendini göstererek, sanatın “insan”a ulaşmadaki başarısını bir kez daha kanıtlamıştır.

Lübnan’da sanat eğitiminin gelişimi, zengin tarihi ve kültürel miras, Batılı eğitim sistemlerinin etkisi, savaşın yarattığı zorluklar ve modern dönemdeki teknolojik gelişmeler gibi çeşitli etkenlerle şekillenmiştir. Bu dinamik süreç, Lübnan’ın sanat sahnesini hem bölgesel hem de küresel düzeyde önemli bir konuma taşımıştır. Lübnan’da sanat eğitiminin gelişimi, tarihsel süreçler ve toplumsal değişimler konularında çok büyük adımlar atılmıştır. Ülkenin zengin kültürel mirası, modern eğitim kurumlarının katkıları ve diaspora etkisi, sanat eğitimini hem yerel hem de uluslararası düzeyde zenginleştirmiştir. Bugün, Lübnan’da sanat eğitimi, global standartlarda nitelikli programlar sunarak öğrencileri geleceğe hazırlamaktadır.

Çalışmada Lübnan’ın çok kültürlü bir yapıya sahip olup birçok etnik ve dini grubu topraklarında bir arada yaşatan bir toplum olması, toplumdaki farklı kültürlerin bir arada barış içinde yaşaması ve birbirlerini daha iyi anlaması açısından önemli ve tüm dünyaya örnek bir rol oynadığı görülmüştür. Bu çeşitlilikle zaman zaman zorluklar yaşasa da köklü bir tarihi geçmişe sahip olan Lübnan Cumhuriyeti şüphesiz eğitim modelleriyle de dikkat çekmiştir. Bunca din ve farklı köklerdeki etnik grupları himayesi altına alan Lübnan toprakları bu çeşitliliğin kaosundan ziyade, zenginleşme ve homojen bir yapının tadına varmanın hazzını yaşamakta ve bu anlamda da çok daha küçük metrekarelerde dogmatik öğretilerden sıyrılmayan küçük topluluklara örnek teşkil etmiştir. Bu bakış açısı ise elbette katı kurallarla hiçbir zaman yan yana duramayan “sanat”

kavramıyla çok daha nitelikli bir hal almıştır. Sanatın bireylerin farkındalığını artırmadaki gücü, bunun yanında bir sanat eserini analiz etmek için bilinçsizce geliştirdiği farklı bakış açılarını adeta toplumun her alanına entegre edilmiş, mevcut şartlardaki çok kültürlülük bir dezavantaj olma halinden sıyrılıp, aksine bu homojen yapı bir avantaja dönüşmüştür. Sanat eğitimi ile karşı karşıya kalan öğrencilere, toplumdaki çeşitli kültürlerin sanatını ve müziklerini öğrenme fırsatları sunularak, kültürel farkındalık ve hoşgörü unsurunun geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Çalışmada incelenen Lübnan modelinde, örgün (okullarda ve üniversitelerde verilen resmi eğitim) ve yaygın öğrenme (okul dışı eğitim ve hayat boyu öğrenme) faaliyetleri, sanat eğitimi yoluyla çok kültürlü bir toplumun gelişim sürecinde önemli araçlar olmuş, bireylerin kimlik inşasında kendi köklerinden kopmadan, bir arada bir bütün olmanın hümanist felsefesi inşa edilerek pek çok sektör ve kültürel anlayışın kabul hazzı bakımından da dünyaya örnek bir tutum sergilenmiştir.

Adı geçen tüm bu farklı kültürlerin ve etnik yapıların birey toplum ilişkisi sürecinde, kendilerine özgü sanat biçimlerini içeren bir müfredat uygulanmıştır. Örgün eğitim kurumları, toplumdaki farklı kültürleri temsil eden sanatçılarla iş birliği yaparak öğrencilere pratik deneyimler sunmuş, okulları toplumun büyük çerçevesini oluşturmak anlamında bu eğitimden sorumlu tutmuştur. Yaygın öğrenme kapsamında ise yerel ve kültürel merkezler, atölyeler ve festivaller aracılığıyla verdiği sanat eğitimleri ile de ülkeyi Uluslararası bir platforma taşımıştır. Sanat eğitimleri ile bireylerin ve öğrencilerin maruz kalacağı ortak projeler ve etkinlikler aracılığıyla da farklı kültürel grupların bir araya gelmesini sağlayarak, sanatın birleştirici gücünü layığıyla kullanmıştır. Bu tutum, kendinden olmayana bakış açısını tamamen değiştirerek, önyargıların azalmasına ve kültürel anlayışın artmasına yardımcı olmuştur. Bunların yanında da öğrencilerin kendilerine olan güvenini artmasına ve çok kültürlü bir toplumun bireyleri olarak birbirlerine saygı duymalarını sağlamasına sebep olacak ortamlar oluşturmuştur.

Lübnan modeli, örgün ve yaygın öğrenme faaliyetlerinin sanat eğitimiyle entegre edilerek, çok kültürlü toplumlarda barışçıl ve anlayışlı bir toplumsal yapının gelişimini desteklediği bir yaklaşım olmanın yanında yaratıcılığın ve kendini ifade etmenin teşviki ile günümüz Lübnan yaklaşımını oluşturmuştur.

KAYNAKLAR

Akgül, U. (2010). *Sürdürülebilir kalkınma: uygulamalı antropolojinin eylem alanı*. Antropoloji (24), 133-164.

- Andırırbu, O. (2020). *Bütünleşemeyen Lübnan'da temel siyasi aktör olarak dini gruplar. Bellek Uluslararası Tarih ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 190-212.
- Bayırlı, A., Bayırlı, S., & Orkun, M. (2019). Öğrenme Stilleri Modellerinin İncelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (s. 71-83). Türkiye.
- Çataloğlu, E., Erbay, H., & Kör, H. (2013). Uzaktan ve Örgün Eğitimin Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisinin Araştırılması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, (s. 267-279). Türkiye.
- Geldi, S. (2021). Savaş Sonrası Lübnan Sanatında İmge ve Mekân: In This House (2005). *ARTS: Artuklu Sanat ve Beşeri Bilimler Dergisi* (5), 23-41.
- Kor, Z.T. (2009). *Ortadoğu'nun Aynası Lübnan*. İHH İnsani Yardım Vakfı Yayınları.
- Peker Pekdemir, R. (2021, Vol. 8). *Robert Schumann'ın Müziğindeki Semboller ve Op. 2 Papillons'a Gizlenmiş Anlamlar*. (JSHSR).
- Pérez, J.B.P., (2016). *La Graphie Du Corps En Mouvement Dans La Danse Dabke Et Élément Interconfessionnel Dans Festivités De Les Filaes De Moros I Cristians De Alicante* Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 9(17),63-68.
- Turan, N. S. (2011). *Lübnan'da Ulusun İnşası ve Ortak Tınının Üretimi- Rahbani Kardeşler ve Feyruz*. Ortadoğu Etütleri, 3(1). 193-228.
- Turan, N. S. (2017). *Lübnan'da Ulusal Kimlik İnşası Sürecinde Müziğin Temsiliyeti, Rahbaniler ve Feyruz*. Milenyum Yayınları.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*: Seçkin Yayıncılık, Ankara.

İnternet: <https://artbreath.org/articles/art-and-lebanon> (erişim tarihi: 13 Kasım 2024)

EXTENDED ABSTRACT

Art is a powerful tool for expressing human emotions, transmitting cultural heritage and raising awareness of social events. Music has a special place in this sense and stands out as an art form that most clearly reflects the culture, social structure, ideology, and values of a nation. Arts education, which develops students' decision-making, problem-solving and information-access skills, also provides opportunities for sharing ideas and developing critical thinking in social life. Lebanon is a country that attracts attention with its cultural diversity, rich artistic heritage and social structure. However, in addition to this cultural richness, Lebanon also faces major challenges such as political instability, environmental problems and especially the effects of climate change.

Arts and culture have become important tools that not only preserve and reflect the memory and identity of a society, but also support environmental and social sustainability and raise awareness in the fight against climate change. One of the biggest challenges of sustainable development in Lebanon is the effort to balance environmental management with economic growth. The country's complex socio-cultural structure is built on a mosaic of different ethnic, religious and cultural groups living together.

Lebanon's artistic outlook is rich and multifaceted, a reflection of this cultural diversity and historical depth. Throughout history, Lebanese artists have not shied away from confronting social changes and contemporary issues, drawing attention to them through art. In Lebanon, art has been a vehicle for society to react sensitively to social and political events. This shows that art is not only an aesthetic expression, but also a tool that contributes to the development of social consciousness. Lebanon's cultural heritage is preserved through the transmission from generation to generation of knowledge, skills and values that form the identity of the community. Art and cultural heritage play an important role in this process of transmission, as Lebanon is a country with deep historical depth. Lebanese artists such as Feyrouz, Sabah and Wadih El Safi have reflected national identity through art, combining traditional Lebanese rhythms and melodies with modern interpretations. Feyrouz's music has become a mirror of Lebanon's social and cultural fabric, combining traditional Arabic music with modern harmonies of Western music to create a universal impact. Her music pioneered the emergence of an innovative musical style not only in Lebanon, but throughout the Arab world.

In Lebanon's education system, the arts are recognized as an important tool to help students recognize and preserve cultural heritage. Art classes not only introduce local culture, but also provide a global artistic perspective, allowing students to connect with different cultures. All these different cultures and ethnicities have had a curriculum that includes their specific art forms in the process of individual-society relations. Formal education institutions have collaborated with artists representing different cultures in society to provide students with practical experiences, making schools responsible for this education in terms of creating the larger framework of society. Within the scope of non-formal learning, it has also brought the country to an international platform with art education through local and cultural centers, workshops and festivals. Through joint projects and activities that individuals and students will be exposed to through art education, it has made full use of the unifying power of art by enabling different cultural groups to come together. The

Lebanese territory, which has taken so many religions and ethnic groups of different origins under its protection, is experiencing the pleasure of enrichment and homogeneity rather than the chaos of this diversity, and in this sense, it has set an example for small communities that cannot get rid of dogmatic teachings in much smaller square meters. This perspective, of course, has become much more qualified with the concept of “art”, which can never stand side by side with strict rules. The power of art in raising the awareness of individuals, as well as the different perspectives it unconsciously develops to analyze a work of art, have been integrated into almost every aspect of society, and the multiculturalism in the current conditions has turned from being a disadvantage, on the contrary, this homogeneous structure has turned into an advantage. The aim is to develop cultural awareness and tolerance in students exposed to art education by offering them opportunities to learn about the art and music of various cultures in society. This attitude has helped to reduce prejudices and increase cultural understanding by completely changing the perspective of the outsider. The multilingual nature of Lebanon is also reflected in art education. Art classes are taught in languages such as French and English as well as Arabic, aiming to give students easier access to the global art world. In Lebanon's educational model, arts education is not limited to preserving cultural heritage, but also aims to develop students' creative and critical thinking skills. Adopting a multicultural and multilingual approach, the Lebanese model allows students to use art as a means of expression. This approach also contributes to students' social and emotional development. Since Lebanon is a multicultural society where different ethnic and religious groups live together, it also contributes to the development of an environment of peace and tolerance through arts education.

Lebanon's multicultural structure and the positive attitudinal process that this structure brings is targeted in the study, and although it has created challenges from time to time, its deep-rooted history and strong heritage in the arts have helped the country to overcome these challenges. The Lebanese model has adopted an education system that bridges cultural differences through arts education and allows students to maximize their creativity. Arts education in formal and non-formal learning activities has not only developed individuals' artistic skills, but has also contributed to strengthening social cohesion and intercultural understanding. The Lebanese model has an education system that emphasizes the importance of arts in social and cultural development and attracts the attention of the world with its multicultural structure. In arts education, Lebanon has been evaluated for the purposes of preserving cultural heritage and supporting sustainable

development efforts, as well as creating international cultural networks and fostering mutual understanding with different cultures.